

'De zeven boeken zijn nog maar het begin'

Albert Meuleman, een bijzonder mens

Cees Derlagen

Op de Weijenberg in Oolde woont het geheugen van Laren. Albert Meuleman (90) roept, puttend uit een fabelachtig geheugen, het beeld op van het dorpsleven dat door de moderne tijd is uitgewist.

Albert Meuleman (2003)

Het zal mede de geest van de op Blauwhand geboren meester Heuvel zijn die nog altijd over het buurtschap Oolde waait, die maakt dat de nu 90-jarige Albert Meuleman van de Weijenberg aan de Deventerweg een nog lang niet uitgeschreven en uitgeprate verteller is. De dialectkundige Lex Schaars typeerde de boeken van Albert Meuleman als vervolgdelen van het *Oud Achterhoeksch Boerenleven* van meester Heuvel: 'De in de landbouw geïnteresseerde lezer krijgt een beeld van de veranderingen na de Tweede Wereldoorlog. De onderzoeker die zich met de Tweede Wereldoorlog bezighoudt, vindt er informatie in over de periode 1940-1945, terwijl de Larenaar er veel wetenswaardigs in zal terugvinden over zijn dorp.' Heeft het boek van de schoolmeester Heuvel de vorm van een kroniek met een duidelijke structuur, de boeken van de landbouwer Meuleman – hij begon zijn herinneringen op te schrijven in 1991 - nemen de lezer mee op een tocht kriskras door het Laren van zijn jeugd tot de dag van vandaag. Dat geldt zeker voor de eerste vier van de zeven delen, de latere hebben meer het karakter van een dagboek.

Dat zijn schrijfstijl niet onderdoet voor die van menig

professioneel auteur, moge blijken uit het hier afgedrukt fragment, dat gaat over de aanschaf van de eerste schoolkleden van de jonge Appie. Het is maart 1931, Appie is 6 jaar.

'Nou,' zegt moeder tegen vader, 'we moeten maar naar Lochem naar de voorjaarsuitverkoop en zien dat we daar wat krijgen.' En dat gebeurt. Op een morgen worden de fietsen klaargezet en we vertrekken naar Lochem. Ik zit bij vader op de stang. De grintweg is niet zo best, maar dat merk je dan wel. Moeder fiets drie meter achter ons. Bij de Exelse tol moeten we over het spoor, dat is dan goed uitkijken. Maar tussen het spoor en de Mengerbrug komt ons Jan Snellink tegen met een oude legerwagen uit 1914-1918. Hij rijdt voor de Handelsvereniging. (...) Wij moesten aan de kant en Snellink passeerde al zwaaiend met zijn arm als groet. Afijn, we moesten verder, maar daar het voorwiel van mijn vaders fiets wat piepte, hield hij het wiel eerst even in de sloot en daar gingen we weer. Moeder zei: "We geen eerst naar Vroom, daar kun je de fietsen mooi in de tuin zetten.' Zo gezegd, zo gedaan. (...) Nieuw ondergoed en een trui, ook lange zwarte kousen met elastieken waaraan ijzeren sluitingen zaten die je boven de knieën om moest doen. Alles bij elkaar klemde en kriebelde het zodat je na een tijdje zat te krabben als een kat die onder de vlooiën zit. Bij S.J. Vromen kregen we koffie met een opgespoten Ha-Ho beschuit. Ondertussen had hij de rekening geschreven en moest vader betalen. Moeder kreeg een zwart-bonte zakdoek cadeau. Nu moest ik nog een pak hebben gingen we lopend naar Liverpool. Voor het raam hingen borden met opruimingsreclame: 'Alle maten voorradig, grote korting, en kleuren naar keuze.'¹

Bij Liverpool in de Walderstraat krijgt de jonge Appie een paarsachtig pakje, enigszins verkleurd en dus afgeprijsd en een pet met een speldje met de tekst MELBORNE RACE, waarover hij nog wekenlang zou praten. Samen met de rekening van Vromen was Appie voor f. 4,45 klaar om naar school te gaan. Mooier kan zo'n kinderavontuur toch niet beschreven worden.

'Kijk, hier staat alles in wat je weten wilt.' Hij zwaait me vanuit het bed waar ik hem tijdens zijn middagdutje stoorde, een aantal fotokopieën toe. Niet toevalig die waaruit ik hierboven citeerde, ik had immers

een paar dagen daarvoor gezegd dat ik wel over zijn schooltijd en zijn liefde voor boeken wilde praten. Had ik niet gelezen dat hij met zijn legendarische liefde voor boeken decennia de Larense bibliotheek had beheerd? Maar voordat ik een blik kon werpen op de bladen, gaat het over de oorlog. Een paar dagen ervoor was er namelijk een video-opname gemaakt voor de Larense dodenherdenking op 4 mei. Ook Albert Meuleman was uiteraard gevraagd zijn verhaal te doen en daar was hij nog vol van.

'Ik was vijftien toen de oorlog begon en ik was twintig toen de oorlog afgelopen was. Tegen het einde van de oorlog hebben we ook maar een schuilkelder gegraven, want het front kwam steeds dichterbij. We hadden natuurlijk nooit kunnen vermoeden dat hier in Oolde de Duitsers tegenover de Canadezen en Engelsen kwamen te staan. Het is niet voor te stellen hoeveel er gewond raakten of gedood werden. De ravage was enorm, maar daar heb ik natuurlijk ook al in mijn *Herinneringen* over geschreven. Van het gewone boerenwerk kwam er in die dagen natuurlijk niet veel terecht.

In de oorlogsjaren werkte ik zo goed en zo kwaad als het ging gewoon op de boerderij en ik ging in de wintermaanden naar de landbouwschool in Borculo, met achtentwintig leerlingen, van wie Gert Jan Ruiterkamp van de Armoede en ik nog leven. O ja, op 12 mei moet ik hem feliciteren, want dan is hij jarig.'

'Daarvoor had ik gewoon op de dorpschool gezeten, hier verderop. Over mijn schooltijd heb ik mijn herinneringen opgeschreven, zo ook over meester Teunissen en meester Brunsting. Een echte zangstem had ik niet, dus heb ik nog wel eens op de gang gestaan als meester Brunsting zijn viool tevoorschijn haalde en er met zo'n pook overheen stond te strijken. Over zijn afscheid op 2 januari 1935 heb ik ook nog geschreven in *Jongs, de tied zal 't leern*. Of ik echt heb meegezongen met het afscheidslied, weet ik niet, maar de tekst heeft mijn moeder bewaard. Het ging zo:

*Gij, gij gaat nu van ons scheiden,
Goede meester, trouwe vriend,
't Werk van twee en veertig jaren,
Maakt Uw rust wel verdiend.
Dank brengt U deez' kinderschaar, (2x)
Wees gezegend, menig jaar (2x)*

Vooral bij meester Teunissen heb ik veel op de gang gestaan. Dat had ook weer zijn goede kanten, want dan kon je die mooie schoolplaten van Jetses en Koekkoek op de gang eens goed bekijken en er hele verhalen bij verzinnen. Als ik een opstel moest

Boerderij Weijenberg in Oolde vroeger en nu.

schrijven, was ik zo klaar. Ik kon me toen alles herinneren van die platen en ook nu zie ik ze zo voor me. We schreven op school in het Nederlands, maar met elkaar en thuis spraken we natuurlijk dialect. Dat gaf eigenlijk nooit problemen. Ik kan me niet herinneren dat meester Teunissen, die overigens erg streng was, je een standje gaf omdat je op het schoolplein of in de klas dialect sprak.'

'Ik kom uit een familie van lezers en vertellers. Zo zat mijn grootvader op hoge leeftijd onder de appelboom in de tuin de krant te spellen en het nieuws van commentaar te voorzien. Mijn beide ouders heb ik ook altijd met boeken in de weer gezien. Boeken kochten we bij Lovink in Lochem of in Deventer. Ook leenden we ze in de bibliotheek. Dat was een klein bibliotheekje van de Christelijke Jonge Mannen Vereniging (CJMV) in Elim in Verwolde. Het gebouwtje staat er nog, bij het tunneltje. De Boekenuitleen, zoals de bibliotheek eerst heette, was al in 1865 opgericht. Ze bestaan dus nu al 150 jaar: eerst in Elim op Verwolde dus en nu alweer 40 jaar in 't Kruispunt. Meteen na de oorlog zat ik al in het bestuur en dat is vijftig jaar

V.l.n.r.: Appie Meuleman,
vader en moeder Meuleman,
Teunis Meuleman (1931)
voor de Weijenberg

zo gebleven. Mooi was hoe de bibliotheek in 1975 verhuisde naar 't Kruispunt met een hele optocht. Met Prins en Stoevenbelt hebben we de boeken overgebracht. De bibliotheek is altijd zelfstandig gebleven met een man of zestien houden ze het spul op orde en dat gaat al jaren goed. Sommigen denken wel eens dat het een christelijke bibliotheek is, maar dat is echt niet zo. Ik herinner me dat ik 'Ik, Jan Cremer' heb aangeschaft. Dat gaf wel wat gedoe. Zelf ben ik gewoon hervormd, van de grote kerk dus. Mijn vader kwam achter Verwolde weg en die was een beetje minder vrijzinnig dan mijn moeder. Ik ben niet zo streng in de leer. Ik herinner me nog dat ik als kind in de war raakte doordat ik hoorde dat Sinterklaas niet bestond, terwijl ik daarvoor heilig in hem geloofde, net zo heilig als in de figuren uit de verhalen van de catechisatie van dominee Noordmans. Wat moest ik nu aanvangen met Mozes en Jozef en onze Lieve Heer? Gelukkig was de dominee een aardige man, die ik nooit in zo'n rare toga heb gezien, en ben ik nooit van het geloof gevallen.'

'Voor ons jongeren op het platteland was de catechisatie en al die clubjes van de kerk een bron van gezelligheid, zeker in de oorlog. Ik was zoals ik zei 15 toen de oorlog uitbrak en in die tijd moest je de gezelligheid dicht bij huis zoeken. Door de spertijd konden we het niet laat maken. Een meisje naar huis brengen na de toneelrepetitie was al heel wat. Als je zag dat er een lichtje op de boerderij aanfloopte, wist je dat je je uit de voeten moest maken. De wereld was klein: een meisje moest je toen zoeken tussen de beide uiteinden van de regenboog, dus dichtbij. Mijn vrouw, met wie ik na een lange verloving in 1953 trouwde, kwam uit de Katgershoek.'

'De oorlog kwam steeds dichterbij: er waren nogal

wat lanceerplaatsen van de V.1 in de buurt, onderduikers waar veel mensen van wisten, Wehrmachtsoldaten die soms voor een praatje in het dialect het erf opkwamen, SS'ers van de Oexerhof, die meenamen wat los en vast zat, oproep voor de Arbeitseinsatz, waar ik me af en toe voor verstopte in de kelder, de verwoesting van veel huizen en boerderijen in en rond Laren toen het er in die laatste dagen om begon te spannen. En toen het voorbij was, begon het weer opnieuw: ik werd opgeroepen voor de militaire dienst, bij de AAT (Aan- en Afvoertroepen). Ik moest in september 1946 naar Amsterdam, waar de Boissevain als klaar lag om naar Indië uit te varen. Maar na een voorbereidings-tijd van tien dagen kon ik weer naar huis, omdat mijn vader een ernstige longontsteking had opgelopen. De Boissevain ging zonder mij naar Indië. Wat ik nog heb onthouden in het tellen van 1 tot en met 10 in het Maleis, om in Indië bananen te kunnen kopen: satu, dua, tiga, empat ...'

'Zo is de Weijenberg mijn leven geworden, al heb ik veel bijgeleerd. Misschien als de tijden anders waren geweest, had ik kunnen leren voor dierenarts. Ik heb altijd veel gevoel gehad voor beesten. Ik werd er ook wel vaak bijgeroepen als er iets bijzonders was. 'Vraag Appie maar eens,' zeiden ze dan. Ik ben blij dat Henk en Ria de boerderij hebben overgenomen en ook flink hebben uitgebreid en dat de beide getrouwde kleinzoons ook veel aardigheid in het werk op de boerderij hebben en voor techniek. We hebben hier een hele garage in de oude schuur. En heb die enorme trekker gezien bij de nieuwe stal? Ach, laat mij mijn verhalen maar vertellen van vroeger, zonder mijn ogen te sluiten voor de moderne tijd. Ik heb nog zoveel te vertellen: die zeven boeken van mij zijn nog maar het begin.'

De geschriften van Albert Meuleman verdienen het bewerkt te worden tot een fotoboek, zoals dat door Henk Harmsen en Hans van Det is gedaan met het werk van meester Heuvel in Oud-Achterhoeks Boerenleven in Beeld (2012).